

Boštjan M. Zupančič

SPLOH

(pesmi o duši)

I

Ne vem, česa nisem razumel
v času sončnih jesenskih juter na otoku,
na mediteranskem stolu s pletenim sedalom
pod figovcem,
z Bergsonom v roki,
ko sta vidva še spala.
Po že mrzlem morju so brbotali parniki,
počasni kot spomin po koncu poletja,
neresnični kot spomin na ljubezen.
Česa nisem pomnil ves čas,
pomnil večkrat in vsakokrat,
pomnil boleče?
Kdo bo vsak večer izganjal škorpijone
iz spalnice,
če ne jaz?

II

Kadar zvonim spodaj, ne prideš na okno,
kadar zvonim pri vratih, ne odpreš,
nikomur ne odpreš, če zvoni.
In če ne zvoni, misliš, da ga ni.
V mestu te vidim,
kako v rokici stiskaš torbico,
ona gre s tabo po tvojih opravkih,
tako skrbna in
tako se rada trudi s stvarmi.
Vse preveč dogodkov,
po poti, po opravkih,
na poti domov, doma,
kjer vse diši po nečem čudnem.
Danes moraš še enkrat pogledat ta film,
in on naj te pusti pri miru,
ker bi te lahko za tri dni popolnoma prizadel,
vse preveč vtisov za prebavit,
il faut réfléchir,
treba bo zožit delokrog.
Lep aprilski dopoldan,
ni kaj,
lep za znoret.

III

Kadar gazim za teboj,
se zgodi,
da stopim pregloboko v stopinjo.
Ugreznem se do kolen in dlje.
Takrat tisti luknji v snegu
posvetim pozornost.
Tega se spomnim kasneje,
ko z vrhnje police vzameš posodo iz stekla,
ki sem jo pozabil obrisati od znotraj,
naložiš na ogenj namesto mene
ali poveš, da poznaš zadnji odstavek,
zadnji stavek celo,
iz Zbogom orožje.

IV

Če greš dovolj globoko vase,
se seveda kmalu nehaš.
Tam se nehajo sprenevedáva poslavljanja,
krajinarska domotožja
in vinorodni holmi.
Za tisto metafiziko,
ko ne veš, ali je ptič ali list,
ki leti v januarskem vetru,
ni debelih kromiranih
NCR blagajn s črno ročico,
ki zazvoni, ko jo obrneš,
in pop! pride ven debel predal —
da se pokažejo velike vsote denarja,
mogoče dvestodevetinšestdeset.
Na neki papirrolunski pumpi
sredi kaktusov v Arizoni,
v neki ata-in-mama cing-cong-cong
restavraciji, v kateri diši po včerajšnjem
pivu in današnji cigari,
naročiva kavo in krof.
Ko greva naprej, moliš noge skozi okno
in si tako hladiš prostorčke med prsti.
Po dnu avta se valita dve steklenici
od kokakole.
Ne vem, kdo ima v rokah
to kapalko posamičnih resničnosti,
na primer beli galski prostorčki
med dolgimi prsti na nogah

in nek bulevar na Avalonu,
kjer je hitrost omejena na dvajset milj.

V

Pustiva pesništvo pred petdesetimi leti,
če sva doslej piskala, kot so nama ženske plesale.
Pod vsakič na novo prepleskanimi
ploščami iz gipsa, ki so bile tam za omet,
pa so se množili nemški ščurki
in tam imeli svoja pota in opravke.
Po otoku sem nabiral sivko,
da bi dišalo po omarah samo zato,
ker na drugi strani stene v bloku
ne vedo za naše omare. Tam se je neka čisto majhna
deklica do sitega najedla naftalina.
Morda je vedela, da jo čaka življenje.
Potem je tudi njena punčka pojedla
stekleničko aspirinov svetega Jožefa.
Nisem se zjokal, ko sem na enaki polici pozneje
v drugem stanovanju dvesto milj južneje
videl samo papagajaste klešče z rumenima ročicama.
Ker doživljamo usodnosti kot svoje samo
zaradi debeline sten v stanovanjih,
mora biti tako, da nas
zvezde, luna in nekakšne obale
varujejo pred izgubo energije,
da bi bili obupani, če bi si upali.

VI

Samo kadar dobra vzgoja in olikana obzirnost
nista več le izraz ljubezni, vem,
da se ne greva kakšnih viskoznih igric
in prepoteno prepotentnih pripadnosti,
ki se krčevito hitro končajo.
Nihaš med željo in zaželenostjo.
Voda, v kateri leži tvoje belo telo,
je težka in ima barvo kaljenega jekla,
voda iz globoke zemeljske gube,
kaljena voda zaliva tvoje telo,
ki lebdi v tej težki vodi,
tvoje veselo telo,
v pariškomodri temni vodi.
Pa pridi tako daleč,
da se res nimaš več kam obesiti,
če napelješ še eno povratno zvezo

za zavedanje samega sebe,
preden podreš še zadnjo domino,
zadnjo kuliso.

VII

Zunaj na nekdanji vodovodni cevi
v južnem vetru in ob mladi luni,
ko sije Sirius v podaljšku treh članic Oriona,
čez povsem zasneženo razvodje
med zahodnim in levantinskim carstvom,
plapola na sintetiki tiskana
jugoslovanska zastava.
Jočem za vetrom potepuhom in mesecem lenuhom,
ker sem še pred nekaj leti naivno verjel,
da obstaja prihodnost.
V sanjam se sunkovito obrnem,
zbudim, da vidim, kako me čakaš
in te me ni treba objeti. VIII

VIII

Zakaj visiš na vsaki dežni kaplji
in si sposoben zavidati golobom,
ki brez zavesti postajajo po žlebovih,
in travam, ki poležane pod snegom
čakajo na odjugo, na pomlad?
Sediš na zavihku tega sombrera,
ki neslišno drsi v nič praprostora
z vsemi praprotmi, pravicami in pragovi vred,
in nisi več sposoben želeti
ne svojega bližnjega ne njegove žene.
Tisoči mladih obrazov so se osuli
privlačnosti
kot v maju pozabljene forzicije,
a prostor v tebi, s katerega so se umaknili,
oder tvoje duše, kakor da ni prazen,
kakor da na njem ni padel zastor.
Iščeš iztočnico za tretje dejanje,
nestrpen si, ker prepočasi prihaja svetloba
iz nevidnih refektorjev.
Medvedku si slekel platneno jopico,
srajco in hlače iz blaga,
in zdaj leži, napol naslonjen na steno,
in te očitajoče gleda v hrbet.
Seveda poznam ta blede in delovna jutra še iz časov,
ko je v Ames Hallu

voda na debelo tekla iz skupinskih tušev.
Srce je prazno, srečno je,
nazaj svoj up in strah požre.
Naj káplja kot mrtev golob
telebne na tla, da si na luni ne bomo
ustvarjali obrazov.

IX

Stisnjena kot nadzidek nekje v kotu ulice
blizu Zidu objokovanja:
prava božja predavalnica,
mesto za moški razmislek
o tem svetu in o onstran.
Sinagoga.
Še ne barmitzvah'd deček te je pripeljal tja
in z odločno prijaznostjo te je posadil na zadnje mesto
na preprosto črno klop pod oknom
poleg svojega deda.
Bela jeruzalemska svetloba je polzela po belih stenah
in se odbijala od črnih okenskih okvirjev
in kántorjev glas se je odbijal od tvoje duše
prav tako kot glas nekega drugega kántorja v Atenah
in na mizi so bile zvite judovske knjige
in v njih sedemdeset razlag o prvem stavku Geneze.
Taka je na starost nežna levantinska strast,
zapisana duši, ki je razmislek o pravičnosti,
nazaj uvidena usodnost, ko kimaš,
ne da bi upognil vrat in (ne veš, čému) praviš: »Ja, ja...«
Vse pri tebi je od daleč, daleč.

X

Nekaj nas je, kar nekaj,
ki v ranih jutrih čakamo na svit
(ni ti bilo dano, da bi se postaral),
da pomagamo soncu vzit.
Mrtve tlačimo nazaj v grobove,
norce mirimo, bedake učimo,
ženskam čaramo smisle z velikimi besedami
in na koncu ostajamo sami
kot otroci, okopani in v svežih pižamcah,
z medvedki pod pazduho,
v svetu, v katerem je vse jasno,
a v njem ni besed.
Pišemo to rimano komedijo,
tristopetinšestdeset in več nadaljevank,

lažemo, da je bolje, če sonce vzide
samo še tokrat, iz rok v usta, do večera,
in si v imenu nečesa, bogvečesa,
ne privoščimo razkošja obupa.
(Ti pa mirno sediš v kamrici,
na alamutskem gradu,
skrbiš za ogenj
in bereš Kazantzakisa.)

XI

Služim divji boginji vojne,
Oziris in Ateni
in velikim púka zajcem iz Irske
in, kot je dejala nekoč Angie iz Union Cityja,
soncu s faličnim ročajem,
do katerega se pride po Jakobovi lestvici.
Te prelete gosi prepoznavam pred mošejo,
na kraju, kamor si pravoverni ne upajo,
pa v sanjah o tigru, ko mu praviš:
»We love you, but you're too wild!«
in on potem vsakogar po enkrat boksne v trebuh,
točno tja, kjer naj bi imel maternico.
Nek slikar v progasti modro-rjavi majjici
iz jerseyja mi razlaga svoje slike,
sam nemški idealizem, in skrbno skriva
svoj prav tako progasti rep.
Pridi, púka, sedi tu na balkon
in ne delaj se, da si Jimmy Stewart
ali nekakšen medi-radovedi iz Kölna,
če res nočeš, da skupaj malo znoriva.

XII

Če moja resnica ne pozna pripadnosti,
če se ne umirim med mehkobami,
če ne znam žalovati,
če je ljubezen zame enostransko dejanje,
ker me nihče ne zna tolažiti,
mar potem ni res, kar pravim?
Katera struna je še pela,
če je bila napeta na kaj polnega?
Vse resonančne škatle so iz katakomb
turkizno zelene podvodnosti,
na majhnih oltarjih pa leže mačke,
mačke, povsod mačke.
Let divje gosi je udrto potešenje,

naenkrat kot stopinja, ki se udre
v slabo strjen, moker sneg
po novoletni odjugi.

XIII

Že res, da gre vse v krogih,
vsak sedmi val in tako da-
lje in panda Božo, ki nenehno joka,
da duh vsako leto znova
odvaja amortizacijo za telo,
ki leži v biserni kopeli
kot Angležinja v studencu.

Že res, da gostujemo v tej hiši Zemlja
pod zvezdami
tu od nekod na počitnicah,
nenehno radovedni
od kod
in zakaj
sploh.

Se pa tudi nekaj resničnosti nakaplja —
breza na Boulevard Eduard Monpetit
v snegu in sama med hišami,
v javorjev list, ki sam priplava
v sobo sedmega novembra triinsedemdeset
zvečer,
bela svetloba, ki pada v kuhinjo
v Morristownu,
in prav na koncu tvoje solzne oči.
Tvoje s solzami zalite oči.

XIV

Ko bom sedel pred hišo
in gledal svoj zadnji sončni zahod,
morda prideš po zeleni poti,
ki sem te ljubil pod različnimi imeni,
iskal nenehno po otokih in celinah,
pred odprtimi kamini, v igranih slovesih,
odhajajoč s tolikernih postaj,
in sedeš poleg mene na klop.
»Angel,« porečem, »zakaj šele sedaj?«
»Ni bilo druge poti,« odgovoriš,
»če smo hoteli, da opraviš svoje delo.«
Zaželel bom, vem, takrat, da bi sonce
hitreje zašlo.